

L'ESPORT TAMBÉ POT INSPIRAR POESIA

López-Picó per Ferran Callicó.

Josep Maria López-Picó, poeta

RAMON BALIUS I JULI

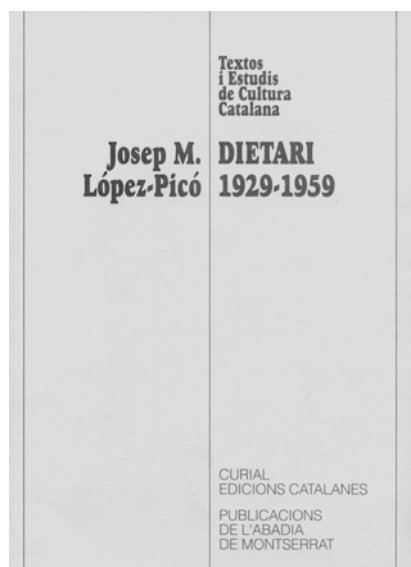
Josep Maria López-Picó, poeta, nascut a Barcelona el 1886, ha estat un dels intel·lectuals catalans més destacats de la primera meitat del segle xx. Va estudiar Lletres i fou cap de negociat de la Diputació de Barcelona, secretari perpetu de la Societat d'Amics del País i membre de l'Institut d'Estudis Catalans. Els seus primers llibres varen tenir gran ressò i influència literària. Segons Albert Manent, "a partir d'una línia introspectiva, segueix una evolució espiritual a la recerca de Déu, l'espectacle de la ciutat, el gust per la imatge intel·lectualitzada i l'epigrama. Més endavant, a aquests motius s'hi afegeixen l'amor, la llar, l'amistat, la pàtria i l'ètica ideal de l'home [...] És una poesia metafísica i conceptual, amb simbolismes difícils d'interpretar, que de vegades és abrupta, abstrusa o circumstancial, generalment amb poca musicalitat". Després de la guerra civil, que com veurem el va traumatitzar profundament, es va acostar a Claudel i als temes apològics i teològics.

Tota aquesta evolució cal situar-la dins del moviment noucentista, que s'havia iniciat a Catalunya a la primera del segle, amb caràcter cultural i polític. Eugeni d'Ors, que va encunyar el nom del moviment, fou el seu principal banderer. Es considera que les tres figures poètiques principals del noucentisme varen ser: Josep Carner, Guerau de Liost (pseudònim de Jaume Bofill i Mates) i Josep Maria López-Picó. Aquest, el 1915, va fundar

conjuntament amb Joaquim Folguera, *La Revista* i *Les publicacions de la Revista*. Ambdues eren publicacions de caire eminentment noucentista, encara que des del primer moment proporcionaven àmplies referències d'obres i autors de les, aleshores, noves avantguardes. Aquestes referències es van manifestar en algunes seccions concretes, com ara les titulades "poetes estrangers d'avui", "poetes catalans", "les arts plàsti-

Inscripció a la casa on va habitar el poeta (Rambla de Catalunya, 121), obra de J.M.Subirachs

Dietari (1929-1959).

ques" i "les exposicions". L'any 1929, als 43 anys, havia publicat trenta llibres de poemes, amb pròlegs, en dos d'ells, d'Eugeni d'Ors i de Carles Riba, una antologia i havia començat a escriure el *Dietari*. Aquest, que no es va editar fins al 1999,* és, en paraules de Joan Triadú, una veritable "autobiografia selectiva", que va des de 1929 fins a 1959, any de la seva mort.

A partir dels fets d'octubre del 34 i del juliol del 36, amb la revolució i la guerra civil, López-Picó estava greument decebut en els seus ideals de catalanitat i civisme. Com comenta en el seu *Dietari*, veure "la casa escorcollada i robada, cremats tots els records dels pares i dels avis, no em va poder impedir seguir escrivint". El 1937, en plena guerra civil, Rafael Tassis, en un opuscle dedicat a "La literatura catalana moderna", situa López-Picó entre els quatre grans

mestres vivents de la poesia catalana, al costat de Carner, Bofill i Mates i Riba. En acabar la guerra, pensa que si bé Catalunya s'havia suïcidat, Franco restabliria l'ordre, la catolicitat i respectaria la cultura catalana. Pateix una nova i profunda decepció i, ben aviat i a poc a poc, s'incorpora a les activitats clandestines: represa de l'Institut d'Estudis Catalans, reunions literàries a cases particulars i col·laboració en la revista *Ariel*. En el *Dietari* esmentat podem assabentar-nos de la importància que tenia per a ell la vida familiar i la religiositat. A més, coneixem que admirava l'art avançat, no només Picasso i Miró sinó, fins i tot, Dalí i Tàpies; que els seus poemes havien estat musicats per Robert Gerhard i Blancafort i que el seu repertori de lectura literària anava de Nietzsche i Gide a Malraux i Saint-Exupéry, passant per Huxley i Chesterton, entre molts d'altres autors. Un fet és evident: López-Picó havia dedicat els seus millors anys a la cultura catalana i va morir, pensant, decebut per creure's menysprejat, encara que fins a l'últim moment va restar fidel a les seves conviccions.

Pot estranyar que la persona que hem intentat de presentar en les anteriors notes biogràfiques, fos l'autor d'un poema de tema aparentment prosaic, titulat **Futbol**, publicat l'any 1924 i possiblement escrit un any o dos abans. Volem suposar que López-Picó va estar motivat pels esdeveniments socioesportius d'aquell període de temps. Sabem, per informació familiar, que no era indife-

rent a les vicissituds del Barça, que aleshores es trobava en el cim de la popularitat ciutadana. S'havia inaugurat el camp de les Corts, posseïa un equip considerat entre els millors del món, guanyador indiscutible dels campionats del país i de potents equips estrangers, ultrapassava els deu mil socis i, fins i tot, estrenava un himne de to èpic, amb lletra de Rafael Folch i música d'Enric Morera. Aquesta situació havia abrandat un ambient eufòric i apassionat de "milers i milers d'ànimes" del poble, que distreia i amagava problemes més profunds que amenaçaven el país. Recordem que el setembre de 1923, es produeix el cop d'estat del general Primo de Rivera, que no augurava res de bo per a Catalunya i la seva cultura. Creiem que el poema és, metafòricament, una crítica dura sobre el futbol i la seva transcendència, molts cops sobrevalorada. Es parla de "milers i milers d'ànimes [...] que semblen nues, meitat al sol i meitat a l'ombra [...] sense avergonyir-se de la nuesa amb què s'ensenyen, àvides de passió i d'instint ran de la lluita". Més endavant escriu: "[...] un pas i un cop de peu marquen la rasa que els guanyadors fan dels vençuts contraris. [...] Vine lluita, ara que el goig sembla roent com l'odi i el camp és dividit, i els uns i els altres fan d'una passió distint objecte! [...] S'endureix la pista com si el joc s'anés tornant batalla [...] Llencem al foc els pensaments informes, pel gust del nom del combatent que guanya". Pot ser veritable aquesta hipotètica interpretació?

* *Dietari* (1929-1959), Curial Edicions Catalanes - Publicacions de l'Abadía de Montserrat, 1999.

FUTBOL**

Milers i milers d'ànimes esperen
 Ànimes són dins la figura d'homes;
 volten l'espai del joc, i semblen nues,
 meitat al sol meitat a l'ombra, totes
 amb una espera igual, immediata
 fossin on fossin, sense avergonyir-se
 de la nuesa amb què s'ensenyen, àvides
 de passió i d'instint ran de la lluita.

Bellesa canviant damunt l'estadi:
 obren el joc l'ordre del lloc i el nombre;
 però la llei que el moviment dels cossos
 governa intel·ligent, despacienta
 la duresa dels ulls per on les ànimes
 imposen el desig del guany que criden.
 I voldria l'esguard tenir prou força
 per precedir el triomf que les veus cantin
 Ara al bell mig saltava la pilota
 ritmant el salt dels cors que l'acompanyen.
 Ara un pit és el mur que la rebutja,
 o decanta la marxa una embranzida
 Ara els grups de l'atac i la defensa
 s'immobilitzen forts dintre el silenci,
 i en la forma del joc que resta immòbil
 diríem esculpida la victòria.

L'atur, però, que els immortals estimen,
 desfà la humana pressa moridora;
 un pas i un cop de peu marquen la rasa
 que els guanyadors fan dels vençuts contraris.
 Triar! veu's aquí l'home.

Vine lluita,

Ara que el goig sembla roent com l'odi
 i el camp es dividit, i els uns i els altres
 fan d'una passió distint objecte!

L'esguard i el crit són poc.

Amunt els braços.

Aplaudirem l'instant sense memòria
 que decideix.

Cal decidir.

La força

s'agradarà d'enginys, mai de la justa
 raó que els homes fa porucs de mena!
 Serem injustos.

S'endureix la pista,

i com si el joc s'anés tornant batalla,
 els jugadors deixen un solc a terra.

Milers i milers d'ànimes s'agiten;
 el desig ja té nom; i cadascuna;
 i totes juntes, nues com les flames,
 el clam enlairen en la gran foguera
 que el camp cenyeix, fornall d'aquest incendi.
 Llencem al foc els pensaments informes,
 pel gust del nom del combatent que guanya.
 Salut, tu, passió que ens els bateges!

Veniu, infants, veureu de prop la glòria.
 Mares, veniu! L'heu duta a les entranyes.
 Intacta sempre reviurà la joia
 si els noms d'avui demà fossin uns altres.

FÚTBOL

*Miles y miles de almas esperan.
 Almas en figura de hombres;
 rodean el espacio de juego y parecen desnudas,
 mitad al sol y mitad a la sombra, todas
 con una espera igual, inmediata
 estuvieran donde estuvieran, sin avergonzarse
 de la desnudez con que se muestran, ávidas
 de pasión y de instinto al borde de la lucha.*

*Belleza cambiante sobre el estadio:
 abren el juego el orden del lugar y el número;
 pero la ley que el movimiento de los cuerpos
 gobierna inteligente, impaciente
 la dureza de los ojos por donde las almas
 imponen el deseo del triunfo que gritan.
 Y querría la mirada tener bastante fuerza
 para preceder el triunfo que las voces canten.
 Ahora en el centro saltaba la pelota
 ritmando el salto de los corazones que la acompañan.
 Ahora un pecho es el muro que la rechaza,
 o desvía la marcha un impulso.
 Ahora los grupos de ataque y la defensa
 se inmovilizan fuertes dentro del silencio,
 y en la forma del juego que queda inmóvil
 diríamos esculpida la victoria.*

*Pero, la pausa que los inmortales desean,
 deshace la humana prisa mortal;
 un paso y una patada marcan la zanja
 que los ganadores hacen de los vencidos contrarios.
 ¡Escoger! He aquí al hombre.*

¡Ven lucha,

*ahora que el gozo parece candente como el odio
 y el campo está dividido, y los unos y los otros
 hacen de una pasión distinto objeto!*

La mirada y el grito son poco.

Arriba los brazos.

*Aplaudiremos el instante sin memoria
 que decide.*

Hay que decidir.

La fuerza

*se valdrá del ingenio, ¡nunca de la justa
 razón que a los hombres hace miedosos de casta!
 Seremos injustos.*

Se endurece la pista,

*y como si el juego se fuera volviendo batalla,
 los jugadores dejan un surco en la tierra.*

*Miles y miles de almas se agitan;
 el deseo ya tiene nombre; y cada una;
 y todas juntas, desnudas como las llamas,
 el clamor elevan en la gran hoguera
 que el campo ciñe, fragua de este incendio.
 Arrojemos al fuego los informes pensamientos,
 por el gusto del nombre del combatiente que gana.
 ¡Salud, tú, pasión que nos los bautizas!*

*Venid niños. Veréis de cerca la gloria.
 ¡Madres venid! La habéis llevado en las entrañas,
 Intacta siempre revivirá la alegría
 si los nombres de hoy mañana fueran otros.*

** "Futbol", dins *Cinc Poemes*, Barcelona, 1924.

LLEURE AL TURÓ PARC***

Juga, que el gest et governi,
 en camp blau les flors de lis
 i la raqueta de tenis
 sigui el sedàs del somrís

OCIO EN EL TURÓ PARC

*Juega, que el gesto te gobierne,
 en campo azul las flores de lis
 y la raqueta de tenis
 sea el tamiz de la sonrisa*

Totalment diferent és una altra in-
 tromissió, aquesta vegada breu, de
 1950, de López-Picó en el terreny
 de l'esport, en aquest cas del tennis.
 Crec que invita a jugar, encara que
 donant màxima importància al gest
 (tècnica i estil). I potser recordant el

"Joc de tennis" de Josep Carner, que
 feia travessar la llum del sol ponent
 pel "filat de la raqueta alçada", li-
 teràriament Josep Maria López-Picó
 utilitza la raqueta com a "sedàs del
 somrís".

La finalitat d'aquest article dedicat

a Josep Maria López-Picó és presen-
 tar avui els seus dos poemes de caire
 esportiu i, ahora, donar a conèixer la
 seva personalitat, possiblement una
 mica oblidada, a un públic jove i net,
 que desitja que l'esport sigui única-
 ment esport.

*** "Lleure al Turó Parc", dins *Brisas barcelonines*, Barcelona, 1950.